

Sygn. akt V KK 11/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 14 marca 2019 r.

**sprawy M. P.**

skazanej z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.,

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanej

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 6 kwietnia 2018 r., sygn. akt XVII Ka [...],

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 8 sierpnia 2017 r.,

sygn. akt III K [...],

### **p o s t a n o w i ł**

**I. oddalić kasację obrońcy skazanej jako oczywiście bezzasadną;**

**II. zwolnić skazaną od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2017 r., w sprawie III K [...], Sąd Rejonowy w P. uznał oskarżoną M. P. za winną ciągu dwóch przestępstw z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., za który wymierzył jej karę roku pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 2 k.k. karę 200 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda (pkt 3 wyroku). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonej M. P. środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych: K. J. kwoty 1.490 zł oraz Związku [...] w L. - kwoty 940 zł, przy czym określił, że to zobowiązanie ma charakter solidarny z zobowiązaniem M. W., wynikającym z punktu V wyroku Sądu Rejonowego w P.

z dnia 2 marca 2017 r., w sprawie o sygn. akt III K [...]. Nadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec M. P. (oraz drugiej współoskarżonej) środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej C. K. kwoty 6.070 zł (punkt 6 wyroku). W ostatnich rozstrzygnięciach Sąd Rejonowy zaliczył M. P. na poczet wymierzonej kary pozbawienia wolności okres zatrzymania w sprawie (punkt 7 wyroku) oraz orzekł o kosztach sądowych, obciążając nimi oskarżoną wedle zasad słuszności (punkt 8 wyroku). Tym samym wyrokiem uznano winę dwojga innych współoskarżonych.

Apelację od tego wyroku wywiódł obrońca oskarżonej M. P., który zarzucił obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. oraz art. 173 § 1 k.p.k. w zw. z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzenia okazania.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej od przypisanych jej przestępstw.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2018 r., w sprawie o sygn. akt XVII Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w stosunku do M. P..

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanej M. P., który zarzucił rażącą obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

**1/** art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k., a to poprzez brak rzetelnego rozpoznania sprawy w granicach zaskarżenia oraz w granicach podniesionych zarzutów, w szczególności wyrażający się w tym, że Sąd Okręgowy w P. – dokonując oceny zarzutów apelacyjnych oznaczonych numerami 1 i 2 uznał, że pokrzywdzone K. J. oraz pokrzywdzona C. K. rozpoznały niewątpliwie M. P. po przedstawieniu im odpowiednio jej fotografii wykonanej 12 lat przed nastąpieniem przestępstw stanowiących przedmiot rozpoznania oraz aktualnej fotografii, co zdaniem Sądu wzmacnia przekonanie, iż rozpoznanie było pewne i jednoznaczne, podczas gdy pokrzywdzonym nie ukazano w ogóle aktualnej fotografii M. P. (mimo, że znajdowała się ona w aktach sprawy) – opisane uchybienie świadczy o tym, iż Sąd

drugiej instancji wbrew ciążącej na nim powinności, nie zapoznał się wnikliwie zarówno ze środkiem odwoławczym, jak również z materiałami dowodowymi zawartymi w aktach sprawy, w konsekwencji czego wykluczona była możliwość starannego osądzenia sprawy, a skazaną pozbawiono w ten sposób prawa do rzeczywistego dwuinstancyjnego procesu sądowego;

2/ naruszenie § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzania okazania, a to poprzez bezpodstawne uznanie, że przepis ten nie znajduje zastosowania przy okazaniu wizerunku osoby, w konsekwencji czego norma z niego wynikająca, a nakazująca, aby wygląd osoby okazywanej nie różnił się podczas okazania od jej wyglądu podczas zdarzenia stanowiącego przedmiot postępowania, nie może stanowić wzorca kontroli apelacyjnej wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 8 sierpnia 2017 r., podczas gdy powołany w podstawie zarzutu przepis i wyrażona w nim zasada zbieżności wyglądu w czasie okazania i w czasie popełnienia czynu zabronionego winny być uwzględniane również przy okazaniu wizerunku osoby - zwłaszcza ze względu na okoliczność, iż są to (okazanie osoby i okazanie wizerunku) czynności procesowe o bardzo zbliżonym charakterze, identycznym celu kryminalistycznym i procesowym oraz służące odzwierciedleniu tych samych celów i reguł rządzących postępowaniem karnym, wyrażonych w art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. oraz art. 2 § 2 k.p.k. - opisane uchybienie wpłynęło zasadniczo na treść wyroku, albowiem Sąd Okręgowy w P. uznał legalność okazania wizerunku M. P. wykonanego na co najmniej 12 lat przed datą popełnienia zarzucanych jej czynów i różniącego się zasadniczo od wyglądu skazanej w okresie, gdy doszło do popełnienia tychże czynów.

Formułując powyższe zarzuty, obrońca wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w P. – i należy domniemywać, że wnosił o przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, gdyż kwestii tej nie skonkretyzowano.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Rejonowej w P. wniósł o uznanie jej za oczywiście bezzasadną i oddalenie.

**Sąd Najwyższy zważył co następuje.**

Kasacja okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Żaden z podniesionych zarzutów nie wskazywał na zaistnienie naruszenia prawa, które byłoby rażące i mogło stanowić podstawę do uznania kasacji za skuteczną na podstawie art. 523 § 1 k.p.k.

Oba zarzuty przedstawione w kasacji sprowadzają się do próby wykazania, że M. P. została błędnie wskazana jako sprawca przypisanych jej przestępstw i w rezultacie doszło do skazania niewłaściwej osoby. Skoro bowiem w ocenie autora skargi, procedura okazania wizerunku skazanej świadkowi została dokonana błędnie, to dowód ten powinien zostać wykluczony z materiału dowodowego jako niedopuszczalny, gdyż przeprowadzony w sposób nielegalny. Zdaniem skarżącego obie pokrzywdzone błędnie rozpoznały na zdjęciach skazaną.

Powyższe zarzuty można rozważać na trzech płaszczyznach: oceny wiarygodności świadków, którzy dokonali pozytywnego rozpoznania, oceny prawidłowości procedury okazania oraz z perspektywy naruszenia przepisów o kontroli odwoławczej, tj. art. 433 § 1 i 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Wszystkie te płaszczyzny oceny omawianego dowodu przedstawił obrońca w ramach uzasadnienia zarzutów kasacyjnych.

Jeśli chodzi o zarzucane naruszenie przepisów wobec faktu, że Sąd I instancji uznał za wiarygodne zeznania świadków w zakresie tego, iż „pokrzywdzona K. J. oraz pokrzywdzona C. K. rozpoznały niewątpliwie panią M. P.” na przedstawionym zdjęciu, to trzeba stwierdzić, że ocena wiarygodności świadków nie może stanowić podstawy zarzutu kasacyjnego, ponieważ należy do sfery ustaleń faktycznych. Z treści apelacji obrońcy skazanej M. P. wynika, że obrońca wyraża inne zdanie na temat jej podobieństwa na zdjęciu z 2003 r. - („fotografie (...) mocno odbiegają od wizerunku z k. 215”), niż przyjął to Sąd I instancji, według którego oskarżona „ma charakterystyczne rysy twarzy, które niewiele się zmieniły” (s. 4 apelacji). Sąd I instancji zaś szczegółowo i analitycznie odniósł się do kwestii wyników okazania, dochodząc do wniosku, iż nie może ulegać wątpliwości, że K. J. rozpoznała M. W. i M. P., a C. K., A. P. i M. P.. Rozpoznania te miały charakter pewny, jednoznaczny i dokonane zostały tuż po zdarzeniach – co wynikało wprost z protokołów przeprowadzonych czynności. Z protokołów tych nie wynikało natomiast, aby pokrzywdzone miały jakiegokolwiek wątpliwości w tym zakresie.

Chociaż faktycznie zdjęcie M. P. znajdujące się w albumach policyjnych zostało wykonane nie później niż w 2003 r., to jednak oskarżona posiada charakterystyczne rysy twarzy, które niewiele się przez ten czas zmieniły.

Z kolei Sąd odwoławczy zapoznał się zarówno z zarzutami apelacji, jak i z materiałem dowodowym zawartym w aktach sprawy i przeprowadził rzetelną kontrolę instancyjną, zgodną ze wskazaniem wyrażonymi w art. 433 § 1 i 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Podkreślił, że nie doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci art. 7 k.p.k. w zw. z art. 173 § 1 k.p.k. w zw. z § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzania dokonania. Podniósł, że chociaż pokrzywdzonej K. J. przedstawiano wizerunek oskarżonej sprzed 12 lat, to jednak nie można wyciągać z tej okoliczności korzystnych dla skazanej wniosków: „Zdaniem Sądu Okręgowego fakt, że pokrzywdzone K. J. oraz C. K. rozpoznały niewątpliwie oskarżoną po przedstawieniu im odpowiednio fotografii oskarżonej wykonanej sprzed 12 lat przed zaistnieniem inkryminowanego zdarzenia oraz aktualnej fotografii wzmacnia jedynie przekonanie, że rozpoznanie to było pewne i jednoznaczne”. Podkreślił również fakt, że obie pokrzywdzone, niezależnie od siebie, rozpoznały w czasie okazania wizerunku na etapie postępowania przygotowawczego oskarżoną M. P. jako sprawczynię dokonanego na ich szkodę przestępstwa. Sąd Okręgowy szczegółowo również uzasadnił, dlaczego uznał, że należy wykluczyć możliwość błędnego rozpoznania oskarżonej w toku pierwszego okazania wizerunku z uwagi na rzekome nieprawidłowości wskazywane przez skarżącego, skoro konkretne cechy charakterystyczne wyglądu oskarżonej, umożliwiające jej identyfikację, zostały wskazane przez obie pokrzywdzone, korespondując z treścią uprzednio składanych przez nie zeznań. Takie uzasadnienie wyroku i decyzji podjętej przez Sąd odwoławczy w sprawie przedstawionych w apelacji zarzutów nie może zostać ocenione jako naruszające art. 433 § 2 k.p.k.

Należy zauważyć, że do rozpoznania oskarżonej przez świadków K. J. i C. K. doszło w toku postępowania przygotowawczego, zaś czynności te były niepowtarzalne. Rozpoznania te nastąpiły - i to bez wykazania przez świadków jakichkolwiek wątpliwości w tym względzie – na podstawie okazania zestawu zdjęć

sygnalitycznych. Okazanie tych zdjęć było niezbędne, aby w ogóle ukierunkować postępowanie, albowiem sprawcy przestępstwa oddalili się z miejsca zdarzenia. Protokoły z tych czynności zostały sporządzone rzetelnie, bez jakiegokolwiek sugerowania pokrzywdzonym kierunku rozpoznania. Niezależnie od tego, czy czynności te były przeprowadzone bardziej lub mniej doskonale, Sądy obu instancji musiały następnie ocenić ich wyniki w ramach tzw. swobodnej oceny dowodów. Żaden z tych Sądów nie znalazł podstaw do kwestionowania wyników rozpoznania, dokonanego przez pokrzywdzone.

Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie podnosi się, że nie dochodzi do naruszenia art. 173 k.p.k., gdy osobie przesłuchiwanej okazuje się w celu rozpoznania nie samą osobę, lecz tablicę poglądową, na której znajdują się zdjęcia kilku osób. Nie stanowi również naruszenia prawa procesowego to, że protokoły z takiego przeprowadzenia czynności okazania, nie zawierają szczegółowych wskazań w zakresie cech charakterystycznych, które umożliwiły identyfikację osoby rozpoznawanej. W sytuacji, gdy osobie przesłuchiwanej okazuje się zdjęcia kilku osób, wystarczające jest zaprotokołowanie oświadczenia tejże osoby, że rozpoznaje którąś z osób, których wizerunki zostały jej okazane, wskazanie zdjęcia zawierającego wizerunek rozpoznanej osoby, ewentualnie podanie jej imienia i nazwiska. Okazywanie wizerunku jest jedną z metod ustalenia tożsamości sprawcy, stosowaną póki nie ma możliwości okazania bezpośredniego osoby i zmierza do oznaczenia kręgu osób, które należy okazać bezpośrednio, a pozostałe eliminować od tego. Potrzeba przeprowadzenia okazania wizerunku (albumu zdjęć sygnalitycznych) może być uzasadnione między innymi względami taktyki śledczej lub w przypadku ukrywania się sprawcy (por. K. Boratyńska, M. Królikowski [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, pod red. A. Sakowicza, Warszawa 2015, s. 424; D. Gruszecka [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, pod red. J. Skorupki, Warszawa 2015, s. 399; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., II KK 26/08, LEX nr 449027; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 czerwca 2002 r., II AKa 124/02, KZS 2002, z. 7 – 8, poz. 50).

Jeśli chodzi o drugi z podniesionych w kasacji zarzutów, to w istocie, Sąd odwoławczy wyraził błędny pogląd co do interpretacji art. 173 k.p.k. Przepis ten

wskazuje bowiem na trzy główne grupy elementów mogących podlegać okazaniu. Są to: osoba, jej wizerunek oraz rzecz. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzenia okazania odnosi się do tych wszystkich trzech rodzajów okazania. Paragraf 6 ust. 1 rozporządzenia stanowi - „Organ dokonujący okazania powinien zapewnić, aby wygląd osoby okazywanej nie różnił się podczas okazania od jej wyglądu podczas zdarzenia stanowiącego przedmiot postępowania”. Natomiast zgodnie z treścią § 12 ust. 1 rozporządzenia, organ dokonujący okazania wizerunku osoby powinien zapewnić, aby podczas okazania wizerunek ten znajdował się wśród wizerunków innych osób. Wypada zauważyć, że pokrzywdzonym okazywano fotografie oskarżonej M. P. właśnie pośród wizerunków innych osób.

Nie można jednak uznać, że wyrażenie powyższego poglądu przez Sąd odwoławczy miało znaczenie dla treści wyroku. Ponownie należy zauważyć, że ocena tego, czy wizerunki są podobne, czy nie, stanowi kwestię należącą do sfery ustaleń faktycznych, a nie prawnych. Organ procesowy zinterpretował pojęcie „nie różnił się” w odniesieniu do fotografii z 2003 r. i obecnego wyglądu skazanej i to z tą interpretacją polemizuje w zarzucie obrońca. Wskazane przepisy nie zakazują okazywania fotografii pochodzących z przeszłości. Obrońca zarzucając, że wyniki okazania są niewiarygodne, a pokrzywdzone dokonały błędnego rozpoznania, nie wykazał jednak, by istniały jakieś elementy, które by diametralnie, czy w ogóle, zmieniały wygląd skazanej między 2003 rokiem, a czasem obecnym.

Reasumując trzeba stwierdzić, że z pewnością nie doszło do naruszenia przepisów prawa wskazanych w kasacji, czyli art. 78 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także pozostałych przepisów wymienionych w kasacji. Zarówno ocena wiarygodności okazania, jak i sposobu jego przeprowadzenia – jak również sposób dokonania kontroli odwoławczej, były zgodne z przepisami i nie doprowadziły do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

Ponieważ zarzuty przedstawione w kasacji należało ocenić jako oczywiście bezzasadne, kasacja podlegała oddaleniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k., zwalniając od nich skazaną i obciążając nimi Skarb Państwa.